

PROGRAM KOREKCYJNO-EDUKACYJNY ODUCZANIA PRZEMOCY DOMOWEJ w relacjach partnerskich

przyjęty do realizacji w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w roku 2014

Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie realizowany przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie jest oparty na materiałach edukacyjnych autorstwa p. Agaty Skorupskiej i p. Dariusza Skowrońskiego. Powstały one na bazie szkoleń przeprowadzonych przez Marka Prejznera, pracownika Polish American Association, Chicago USA Partner Abuse Intervention Program, w programie „Education Groups For Men Who Batter - The Duluth Model”.

W stosunku do pierwowzoru, którego autorzy zgodzili się na modyfikację, program wprowadza następujące zmiany:

- a) przyjmuje możliwość realizacji skróconej wersji 3 miesięcznej, dostosowanej do wymogów finansowania programu z budżetu Państwa,
- b) rozszerzenia treści edukacyjnych o elementy metody „Porozumiewania się bez przemocy” Marshalla Rosenberga w formie omówienia i stosowania elementów tej metody w trakcie ćwiczeń grupowych.

1. Cele programu

Jednym z głównych założeń programu jest pomoc sprawcom w zaprzestaniu stosowania przemocy poprzez edukację mającą na celu:

- uświadomienie sprawcy czym jest przemoc,
- uzyskanie przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- rozpoznanie przez niego sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe,
- opracowanie „planu bezpieczeństwa” zapobiegającemu użyciu siły i przemocy,
- nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji,
- naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych,
- naukę umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć.

2. Zawartość programu

Zasadniczą część programu stanowi:

- a) Edukacja - przekazywanie wiedzy odbywa się w sposób aktywizujący uczestników, między innymi przez prowadzenie otwartej dyskusji oraz odwoływanie się do indywidualnych doświadczeń.
- b) Praca nad rozpoznawaniem i zmianą przekonań i postaw osobistych poprzez analizę sytuacji przedstawionych w programie oraz swoich własnych sytuacji życiowych
- c) Ćwiczenia nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania w grupie. /W tej części osoby prowadzące stosują także inne poza podręcznikowe metody wykorzystując elementy Treningu Zastępowania Agresji oraz Porozumiewania się bez przemocy Marshalla Rosenberga, dostosowując

metody do uczestników grupy.

Podstawowe treści edukacyjne realizowane w programie:

- a) Społeczno-kulturalne źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej /Mity, stereotypy/.
- b) Definicja przemocy, jej rodzaje, formy, dynamika, aspekty prawne przemocy.
- c) Problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich.
- d) Planowanie i rozwijanie samokontroli.
- e) Komunikacja interpersonalna.
- f) Promocja pozytywnych standardów wartości i zachowań między innymi: szacunku, odpowiedzialności, bezpieczeństwa, wsparcia emocjonalnego, szczerości, zaufania, dzielenia obowiązków, wspólnego decydowania, okazywanie uczuć, potrzeb, negocjacji i rozwiązywania konfliktów bez przemocy.
- g) Alkohol i patologia życia rodzinnego.
- h) Seksualność.
- i) Dzieci, przemoc i wychowanie.

3. Sposób realizacji:

Program realizowany jest w okresie 3 miesięcy.

Składa się z 2 spotkań indywidualnych wprowadzających z każdym uczestnikiem programu /2 x 45 min/ oraz 13 spotkań grupowych / 5 x 45 min/.

Podczas 2 sesji wprowadzających uczestnik zostaje zapoznany z celami i przebiegiem programu. Prowadzący zapoznaje się także z sytuacją rodzinną i prawną osoby zgłaszającej się, diagnozując sytuację życiową oraz specyfikę stosowanej przemocy i sporządzając krótką notatkę z rozmowy. Osoby prowadzące przedstawiają także schemat tworzenia planu bezpieczeństwa zapobiegającemu użyciu siły i przemocy, który uczestnik grupy za zadanie po opracowaniu przedstawić na forum grupy do zaakceptowania.

Zajęcia grupowe podzielone są na 8 bloków tematycznych, w których poddawana jest analizie jedna z form zachowań przemocowych oraz przedstawiane alternatywne dla niej formy zachowań bez przemocy.

Realizacja programu odbywa się w systemie zamkniętym o stałej liczbie uczestników max. do 14 osób.

Program prowadzony jest przez dwie osoby - kobietę i mężczyznę. Relacja pomiędzy osobami prowadzącymi staje się w ten sposób modelem komunikacji partnerskiej dla uczestników programu. Obecność kobiety i mężczyzny staje się dodatkowo czynnikiem konfrontującym, ważnym w procesie zmiany zachowania.

W ramach programu osoby prowadzące kontaktują się z wychowawcami uczestników programu oraz jeżeli zaistnieje taka możliwość z ich rodzinami.

Informacje pozyskane od uczestników są objęte zasadą poufności.

4. Monitoring zachowań i sytuacji rodzinnych

Monitoring co do zmian postaw przemocowych prowadzony jest w trakcie realizacji programu w kontakcie z wychowawcami oraz przez 3 lata po jego zakończeniu /raz na rok/. Monitoring po programie prowadzony jest przez PCPR.

5. Warunki uczestnictwa:

Warunkiem przyjęcia do programu jest przyznanie się osoby do stosowania przemocy domowej.

Do programu nie przyjmuje się:

- chorych psychicznie;
- osób z poważnymi zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz zaburzeniami osobowości pogranicznej;
- nałogowych hazardzistów;
- osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, którzy nie przeszli podstawowego cyklu terapii.

Uczestnikami programu są skazani za przestępstwo z art.207 par.1 kodeksu karnego (lub inne przeciwko rodzinie, opiece, ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy) osadzone w zakładzie karnym);

Osoby przed wejściem do programu podpisują kontrakt określający reguły uczestnictwa w programie zawierające:

- a) Formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności w zajęciach;
- b) Obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach;
- c) Zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi osobami;
- d) Wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakty stosowania przemocy w rodzinie.

Wobec osób uchylających się od uczestnictwa w zajęciach lub nie przestrzegających podpisanego kontraktu stosuje się w porozumieniu z wychowawcami zawieszenie uczestnictwa w zajęciach.

Zespół prowadzący:

Kobieta i mężczyzna – osoby z wykształceniem wyższym, specjalistycznym przeszkoleniem w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeszkoleniem w zakresie prowadzenia programu dla osób stosujących przemoc w modelu z Duluth.

Wskazane: przeszkolenie w zakresie metod Porozumiewania się bez przemocy Marshalla Rosenberga oraz treningu zastępowania agresji.

**PROGRAM KOREKCYJNO-EDUKACYJNY
ODUCZANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
„Wychowanie bez przemocy”
realizowany przez PCPR w Suwałkach**

Program korekcyjno-edukacyjny oduczania przemocy domowej „Wychowanie bez przemocy” realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie skierowany jest do rodziców, gdzie występował lub występuje problem przemocy domowej.

Program w zasadniczej części oparty jest o treści programowe zawarte w „Szkole dla rodziców i wychowawców” Joanny Sakowskiej część I. Treści dodatkowych 3 spotkań grupowych dotyczące rozwiązywania konfliktów i komunikacji oparte są na wybranych tematach z cz.II programu „Szkoly dla rodziców i wychowawców” Joanny Sakowskiej.

W trakcie ćwiczeń wykorzystywane są również elementy Treningu Zastępowania Agresji.

1. Cele programu

Jednym z głównych założeń programu jest pomoc w zaprzestaniu stosowania przemocy wobec dzieci oraz korekta postaw rodzicielskich w kierunku ukształtowania świadomej i odpowiedzialnej postawy wychowawczej.

W szkole dla rodziców uczestnicy mogą nauczyć się nowego, odkrywczego spojrzenia na wychowanie. Mogą przestać myśleć o własnym dziecku jak o problemie, który wymaga korekty, podjąc prawdziwy dialog z dziećmi zamiast manipulowania, wspólne poszukiwanie rozwiązań zamiast karania i walki.

Cele szczegółowe programu to:

3. pogłębienie świadomości własnych zachowań przemocowych,
4. naukę umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć,
5. ułatwienie zakwestionowania niektórych funkcjonujących potocznie stereotypów i mitów wychowawczych,
6. nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie przy pomocy dialogu i negocjacji, bez uciekania się do stosowania przemocy,
7. rozwój i opanowanie konkretnych umiejętności wychowawczych, takich jak:
  - nawiązanie efektywnej współpracy z dzieckiem,
  - modyfikowanie niepożądanych lub nieodpowiednich zachowań bez stosowania przemocy,
  - uwalnianie siebie i dzieci od ograniczającego lub wręcz zaburzającego rozwój osobowości funkcjonowania w rolach,
  - mądrego wspierania procesu usamodzielniania się dziecka, - pomocy w rozwoju pozytywnego i realistycznego obrazu siebie, swoich możliwości i zdolności, a także wzrostu zaufania i szacunku do siebie jako wartościowego człowieka,
  - rozpoznawania, wyrażania i akceptowania uczuć, a także radzenia sobie z tzw. trudnymi uczuciami w duchu poszanowania godności osobistej człowieka,
  - umiejętności aktywnego, wspierającego słuchania,

- wyrażania rodzicielskich oczekiwań i ograniczeń w taki sposób, by były one przez dziecko respektowane;
8. Edukacja rodziców w zakresie rozwoju potrzeb dziecka, zagrożeń, czynników ryzyka i profilaktyki, kontaktu z dzieckiem, komunikacji i rozwiązywania problemów, znaczenia norm i wymagań w rozwoju dziecka;
  9. Uświadomienie prawdy, że skuteczność wychowania w znacznym stopniu zależy od osoby wychowującego, od jasnego, czytelnego systemu wartości, który sam posiada i realizuje.

2. Zawartość programu

- Zasadniczą część programu stanowią:

- a) Edukacja - przekazywanie wiedzy odbywa się w sposób aktywizujący uczestników, między innymi przez prowadzenie otwartej dyskusji, burzę mózgów, dramę oraz odwoływanie się do indywidualnych doświadczeń.
- b) Praca nad rozpoznawaniem i zmianą przekonań i postaw osobistych poprzez analizę sytuacji przedstawionych w programie oraz swoich własnych sytuacji życiowych.
- c) Ćwiczenia nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania w grupie i w otoczeniu.

Tematyka poszczególnych spotkań:

SPOTKANIE I	- Poznanie się, podpisanie kontraktu, ustalenie zasad grupy Do czego wychowujemy swoje dzieci? Postawy rodzicielskie,
SPOTKANIE II	- Formy krzywdzenia dziecka. Czy klaps to też przemoc? Prawo wobec krzywdzenia dziecka
SPOTKANIE III	- Rozpoznawanie, wyrażanie i akceptowanie uczuć.
SPOTKANIE IV	- Wyrażanie oczekiwań i ograniczeń, tak, aby były przez dziecko respektowane.
SPOTKANIE V, VI	- Jak opanować trudne emocje?
SPOTKANIE VII	- Zachęcanie dziecka do współpracy.
SPOTKANIE VIII	- Zamiast karania -modyfikowanie niepożądanych lub nieodpowiednich zachowań dziecka.
SPOTKANIE IX	- Konstruktywne rozwiązywanie konfliktów i sporów.
SPOTKANIE X	- Rola i znaczenie ojca w procesie wychowawczym Wspieranie procesu usamodzielnienia dziecka.
SPOTKANIE XI	- Uwalnianie dzieci od grania narzuconych ról w domu i w szkole.
SPOTKANIE XII	- Budowanie realnego poczucia własnej wartości dziecka – pomocna pochwała i zachęta.
SPOTKANIE XIII	- Rodzeństwo bez rywalizacji.
SPOTKANIE XIV	- Kłótnie, bójkki dzieci i różne inne trudności
SPOTKANIE XV	- Komunikacja w rodzinie. Jak chronić dziecko przed przemocą?
SPOTKANIE PODSUMOWUJACE	

Większość sesji (spotkań), począwszy od drugiego, mają swój stały schemat:

1. Krótka runda na rozpoczęcie: „Co teraz czujesz?”.
2. Omówienie tego, co wydarzyło się w domu podczas minionego tygodnia-sukcesów w połączeniu z odczytywaniem i omówieniem pracy domowej.
3. Realizacja przewidzianego na sesję tematu (ćwiczenia, dyskusje, omówienia).
4. Zadanie pracy domowej.
5. Runda na zakończenie: „Co było dziś dla mnie ważne”, „co najbardziej mnie poruszyło?”.

3. Sposób realizacji:

Program realizowany jest w ramach **jednego spotkania indywidualnego wprowadzającego** /1 x 45 min/ oraz **14 spotkań grupowych** /5 x 45 min / realizowanych w odstępach cotygodniowych lub częstszych.

Łącznie dla osoby uczestniczącej w programie 71 godzin dydaktycznych.

Realizacja programu może odbywać się w systemie zamkniętym o stałej liczbie uczestników. Zakłada się, że uczestnicy programu uczestniczyli wcześniej w programie korekcyjno-edukacyjnym w relacjach partnerskich.

Łączny czas zajęć przewidziany dla jednego uczestnika wynosi 75 godzin.

Zajęcia grupowe prowadzone są metodami warsztatowymi.

Program jest realizowany w okresie trzech miesięcy lub krótszym, jeśli spotkania są częstsze.

Realizacja programu odbywa się w systemie zamkniętym o stałej liczbie uczestników min. 10 osób. Dobór nowych osób może nastąpić w przeciągu dwóch pierwszych zajęć grupowych.

Program prowadzony jest przez dwie osoby, najlepiej - kobietę i mężczyznę. Relacja pomiędzy osobami prowadzącymi staje się w ten sposób modelem komunikacji partnerskiej dla uczestników programu. Obecność kobiety i mężczyzny staje się dodatkowo czynnikiem konfrontującym, ważnym w procesie zmiany zachowania.

4. Monitoring zachowań i sytuacji rodzinnych

Monitoring, co do zmian postaw przemocowych prowadzony jest w trakcie realizacji programu oraz przez 3 lata po jego zakończeniu, /co pół roku/.

5. Warunki uczestnictwa:

Warunkiem przyjęcia do programu jest niewłaściwa postawa rodzicielska związana ze stosowaniem zachowań przemocowych wobec dzieci, w tym zaniedbanie.

Do programu nie przyjmuje się także:

- e) chorych psychicznie wymagających hospitalizacji;
- f) osób z poważnymi zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz zaburzeniami osobowości pogranicznej;
- g) nałogowych hazardzistów; osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, w fazie aktywnego uzależnienia.

Uczestnikami programu mogą być:

- a) osoby kierowane sądownie, skazani za przestępstwo z art. 207 k.k. (lub inne przeciwko rodzinie, opiece, ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy) korzystający z warunkowego zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności);

- b) osoby kierowane przez Policję, objęte procedurą Niebieskich Kart;
- c) osoby kierowane przez pomoc społeczną, organizacje pozarządowe, Kościół, organizacje kościelne i inne instytucje;
- d) osoby, samodzielnie zgłaszające chęć uczestnictwa w programie.

Osoby przed wejściem do programu podpisują kontrakt określający reguły uczestnictwa w programie zawierający:

- a) Formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności w zajęciach;
- b) Obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach;
- c) Zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi;
- d) Wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy w rodzinie.

Fakt dobrowolnego uczestnictwa w programie osób stosujących przemoc /skierowanych przez instytucje, organizacje, rodzinę lub samodzielne zgłoszenie/ pozostaje objęty tajemnicą.

Informacje pozyskane od uczestników są objęte zasadą poufności.

Zespół 2 prowadzących:

- osoby z wykształceniem wyższym (wskazane wykształcenie psychologiczne lub pedagogiczne), specjalistycznym przeszkoleniem w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeszkoleniem w zakresie prowadzenia warsztatów „Szkoły dla rodziców i wychowawców” cz.I i cz.II. wg programu, doświadczeniem pracy z rodzinami przemocowymi.

Wskazane: przeszkolenie w zakresie Treningu Zastępowania Agresji, metod Porozumiewania się bez przemocy Marshalla Rosenberga, udział w warsztatach Bez klapsa – jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice.